

IV. АГРОЕКОЛОГІЯ І ЗАХИСТ РОСЛИН

УДК 632.5 (744.74) "200"

БІОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ТА РОЗПОВСЮДЖЕННЯ АМБРОЗІЇ ПОЛИНОЛИСТОЇ В ОДЕСЬКІЙ ОБЛАСТІ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ДОСЛІДЖЕНЬ ПРОТЯГОМ ТРЬОХ РОКІВ (2016-2018 рр.)

Агеєва О.В., кандидат с.-г. наук, доцент кафедри захисту, генетики і селекції рослин

e-mail: aageeva48@gmail.com

Кропивка Н.Ю., здобувач ступеня вищої освіти Магістр

e-mail: kropivka1310@gmail.com

Одеський державний аграрний університет

В статті наведені біологічні особливості розвитку карантинного організму амброзії полинолистої та її розповсюдження на території Одеської області. Встановлено, що кількість сходів амброзії полинолистої збільшується з кожним роком, чим загрожує виявленню у населення симптомів алергічного риніту, та визначили основні причини цієї проблеми.

Вступ. Амброзія полинолиста – це трав'яниста однорічна рослина, з опушеними стеблом і листями. Проростає насіння у період температур від 6 до 22°C, сходи проростають з глибини до 8 см навесні, а саме з березня до травня.

Розмноження відбувається завдяки насінню, яке утворюється у великій кількості. Розвинені рослини дають по 30–40 тисяч насінин. Свіжозібране насіння не проростає, 4–6 місяців воно перебуває в стані біологічного спокою. Незріле насіння (у фазі молочної і воскової стиглості) здатне дозрівати та в подальшому проростати. Чим глибше насіння перебуває в ґрунті, тим воно довше залишається життєздатним. У польових умовах рослини амброзії зростають у середньому до 1 м заввишки і до 1–2 см завтовшки (в нижній частині стебла). Цвіте у серпні - вересні, переважно вітрозапильна рослина. За сприятливих умов може досягати 2 метрів висоти, щільність сходів до 5–7 тис. шт., а фітомаса – до 10 тонн на гектар.

Мета досліджень. Встановити засміченість посівів сільськогосподарських угідь, присадибних ділянок, доріг та території міського значення амброзією полинолистою та визначити тенденцію її розселення.

Матеріал і методика. З метою визначення карантинного стану території Одеської області, систематично проводиться фітосанітарний

моніторинг, який включає в себе контрольні обстеження сільськогосподарських лісових угідь, місць зберігання і переробки рослин та рослинної продукції.

Результати досліджень. З метою запобігання проникненню регульованих шкідливих організмів у зони, вільні від таких регульованих шкідливих організмів, на території Одеської області державними фітосанітарними інспекторами за період досліджень у 2017 р. було проведено контрольні обстеження на площі 57454 га [1]. За результатами проведених контрольних обстежень виявлено нові вогнища карантинного організму амброзії полинолистої на загальній площі 363,1 га (табл.).

Фітосанітарний стан території Одеської області

Рік	Назва регульованого шкідливого організму (РШО)	Скасовано карантинний режим		Запроваджено карантинний режим		Площа зараження на кінець року, га	Короткий прогноз поширення на наступний рік
		Площа га	За рахунок чого скасовано	Площа га	В результаті чого запроваджено		
2016	Амброзія полинолиста	0	-	-	-	12097,544	Продовження обстеження
2017	Амброзія полинолиста	0	-	363,1	Виявлення нових вогнищ	12460,644	Продовження обстеження
2018	Амброзія полинолиста	0	-	53,000	Виявлення нових вогнищ	12513,644	Продовження обстеження

З метою запобігання проникненню регульованих шкідливих організмів у зони, вільні від таких регульованих шкідливих організмів, на території Одеської області державними фітосанітарними інспекторами за 2016 рік було проведено контрольні обстеження на площі 48039 га, у 2017 році на площі – 57454, у 2018 році – 48536 га. У 2017 році – на площі 363,1 га виявлено нові вогнища карантинних організмів, де було запроваджено карантинний режим по амброзії полинолистій, та у 2018 році на 53 га було виявлено нових вогнищ карантинних організмів [1].

За цими показниками, на території Одеської області діють 25 програм з локалізації та ліквідації карантинних організмів, з них 2 по американському білому метелику та ценхрусу довоголковому (якірцевому). Прийняті програми передбачають здійснення повного комплексу заходів направлених на знищення вогнищ карантинних організмів [3].

З метою надання допомоги спеціалістами управління проводились виїзди до пунктів з карантину рослин для обстеження пунктів ввезення, 3-х км зони, обстеження районів області, партій об'єктів регулювання для встановлення фітосанітарного стану [1].

Амброзія настільки пристосовується до умов, у які потрапляє, що їй не страшні будь-які екологічні зміни. Низький рівень землеробства, нестача ґрунтообробної техніки та гербіцидів провакують масове проростання амброзії на полях [2]. Вона становить конкуренцію іншим рослинам. Розвиваючи велику надземну масу здатна в польових умовах витіснити і пригнічувати інші бур'яни та культурні рослини [1]. На утворення 1 тонни сухої речовини амброзії полинолістої відбирається з ґрунту 950 тонн води, вдвічі більше, ніж пшеницею, в тричі, – ніж кукурудзою, в 4 рази – ніж сорго. При густоті до 20 рослин на кв. метрі виноситься з ґрунту 135 кг/га азоту, 40 кг/га фосфору, 157 кг/га калію, що в два-три рази більше, ніж пшеницею та кукурудзою. За середньої забур'яненості амброзією урожай соняшнику знижується на 40 %, кукурудзи – 35 % [2].

Висновки.

1. Встановлено, що коливання амброзії полинолістої в межах Одеської області дуже змінюється в залежності від року, погодних умов, коливань температури та рівнем землеробства на досліджуваній території. Кількість встановлених нових вогнищ карантинного організму збільшується.

2. Основною причиною збільшення розповсюдження амброзії полинолістої на території Одеської області є низький рівень землеробства, нестача ґрунтообробної техніки та гербіцидів, які провакують масове проростання її на полях. Вона становить конкуренцію іншим рослинам. Розвиваючи велику надземну масу здатна в польових умовах витіснити і пригнічувати інші бур'яни та культурні рослини.

Бібліографічний список

1. Головне управління Держпродспоживслужби в Одеській області URL: <https://odesa.consumer.gov.ua/uk/741-nashi-fakhivtsi-informuiut-pro-khid-vykonannia-priatrichnoho-planu-zakhodiv-z-likvidatsii-ambrozii> (дата звернення: 14.10.2020)
2. Журнал АгроЮг – Журнал Агроновин України URL: <http://agro-yug.com.ua/archives/41461>
3. Про затвердження Інструкції з виявлення, локалізації та ліквідації вогнищ карантинних бур'янів: Документ z0201-05, чинний, поточна редакція — Прийняття від 27.01.2005.